

Jos kalevalakielen harrastajan tekee mieli kertoa kiinnostuksestaan jollekulle kuuntelevaiselle ystävälle, hyvän tekosyn saa runonpätkestä, joita on pysyvästi yleisön nähtävissä siellä täällä. Mainitsen tässä esimerkkejä. Rajoitun Helsinkiin, syystä että se on kotipaikkani.

Sain sanat salasta ilmi

Tämä on Kalevalan 17. runosta. Väinämöinen siinä kertoo Ilmariselle saaneensa selville tarpeelliset veneentekosanat. - Mahtoikohan Elias Lönnrot aavistaa, että se lause joskus hakataan hänen muistopatsaansa jalustakiveen, niin että juuri hän itse vaikuttaa sen minähenkilöltä?

Kun vain yksi säe valittiin, virheetön murtosäe sen olla piti. Sointukaan ei jätä toivomisen varaa. Kirjoittajan nimikkokadun varrella Kampissa tämä Emil Wikströmin taideteos on nähtävissä.

Tuuli neittä tuitteli --- Tuli sotka, suora lintu

Talvisodan alla järjestettiin kilpailu Kalevala-aiheisesta veistoksesta. Voittajaksi valittiin Aarre Aaltosen Ilmatar ja sotka. Sotien jälkeen se sitten pystytettiin paikalleen Taka-Töölöön. Kaksi tasasäettä on poimittu Kalevalan ensimmäisestä runosta ja sijoitettu jalustan eri puolille. Alkusoinnut miellyttävät.

En ihmettele, jos kuvataiteilijan luomispakko leimahti juuri noiden säkeiden kohdalla. Jotenkin fotogeenisia ne ovat. Ja tulos tarjoaa silmänruokaa niin kuin vain toivoa voi.

Jonkun mieleen teos tuo aiheen Leda ja joutsen. Onhan siitä teemasta vuosituhanten mennen tehty monta muunnelmaa, miksi ei suomalaisenkin veistäjä saisi?

Vakuudessa vahva turva vai Vahva vakuudessa turva?

Mannerheimintien ja Kaivokadun kulmassa, missä nyt on talon nurkan päällä luettavissa

NORDEA, siinä luki ennen KALEVA. Nurkassa on oviaukon päällä taidetta, jota Kaleva-yhtiön historiikki sanoo vaakuna-aiheeksi: kaksi palleroa kilven kannattelijoina. Näiden yläpuolella on yksi pitkä ja kaksi lyhyttä sanaa.

Muistelen joskus nuorena ihmetelleeni sen tunnuslauseen latteutta. Varoja sijoittlevan yhtiön sisäisessä koulutuksessa jonkin oppitunnin otsikoksi kyllä kelpaisi tuollainenkin tokaisu. Mutta suottako sitä katuyleisölle tuputtamaan!

Sittemmin olen saanut tietää, että vakuus ja vakuutus olivat aikoinaan tietyssä merkityksessään synonyymejä. Kaleva-vakuutusyhtiön perustamisen aikaan 1874 julkaistu suomalais-ruotsalainen sanakirja antaa kummallekin joukon vastineita, niin että kummassakin joukossa on försäkring. Mainitaan yhdyssanat henkivakuus ja palovakuus. Sen sanakirjan tekijä muuten on edellä mainittu Lönnrot.

Tutustumalla historiikkiin varmistuu siitä, että alkuperäisen tunnuslauseen sanat olivat tässä järjestyksessä: Vakuudessa vahva turva. Sen keksi yhtiön ensimmäinen suomenkielinen matka-asiamies joskus 1800-luvun lopulla käyttääkseen sitä viestinnässään omalle kohderyhmälleen. Siis vanhalla runokielellä uudenaikaisesta aiheesta – ilmeinen hengenheimolaisemme tämä vakuutusmies.

Mutta kun yhtiölle ensimmäisen maailmansodan alla valmistui uusi palatsi, taiteellisesta vaikutelmasta vastaavalle mestarille tuli ongelma. Tunnukselause piti saada nauhalle eli banderollille, ja tämä piti symmetrian vuoksi laskostaa niin, että alku- ja loppupätkät tulivat samanpituisiksi. Siis VAHVA vasemmalle, TURVA oikealle, ja pitkä sana keskelle.

Tuloksessa on kaksikin mittavirhettä, kuten ainakin Trokeemankelimme huomaa. Ehkä järkytystämme aavistellen kyseinen taiteilija pyrki sitä lieventämään laskostamalla nauhan niin, että keskikohta näkyy korkeammalla kuin muut pätkät. Olemmehan tottuneet aloittamaan lukemisen yleensä ylimmältä riviltä, siis myös taideteoksen vilkaisijat voivat aloittaa korkeimmalta kohdalta, saattoi hän ajatella.

VAKUUDESSA VAHVA

TURVA

Ne jotka huomaavat, että sanat ovat nauhalla, lukevat ne nauhaa pitkin, oppivat tunnuslauseen siis muodossa ”vahva vakuudessa turva” ja levittävät sitä muotoa sitten eteenpäin. Sellaisia lukijoita taitaa olla enemmistö siitä päätellen, että hakukone antaa kymmenkertaisesti osumia

tämän mukaiselle haulle.

Kyseisessä Gunnar Finnen kilpiveistoksessa on sekin erikoisuus, että kilpi on tyhjä. Historiikki ei sitä mitenkään perustele. Voisin kuvitella, että TURVA oli se käsite, mitä vaakunassa piti ilmentää. Taiteilija saattoi todeta, että turvaa vastaava esine on kilpi. Ja kilpihän siihen saatiinkin, ilman erityistä vaivannäköä.

Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.

Tasasäe ja murtosäe, erinomaista kalevalakieltä. Kuinka tärkeä tuo muotoseikka oli sanoituksesta päättäneille, sitä emme tosin tiedä. Muistokiveen hakattuna tämä sananlasku on Kaivopuistossa Itsenäisyyden kuusen edessä. On siinä myös paljon muuta kirjoitusta.

Pysy Suomessa pyhänä

Asiantuntijalausunnon mukaan tämä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tunnuslause tarkoittaa kaikenlaisen hengenviljelyn pitämistä erityisasemassa, olkoonpa kyseessä vaikka maailmankirjallisuuden suomentaminen. Mutta kyllä siihen viljelyyn ehdottomasti kuuluu myös kalevalakieli. Niin voi päätellä siitä, että lause itse on huippuluokan kalevalakieltä ja että siitä päättäneessä porukassa oli myös Elias Lönnrot.

Puupintaan kaiverrettuna lause on nähtävissä seuran juhlasalissa Kruununhaassa. Uskon sen aatteen säilyvän kuin kiveen hakattuna.

Jos joku luki tänne asti, häneltä kysyisin, tuliko jotakin mieleen. Muualta Suomesta vastaavia huomioita?